

Позитивний вплив інноваційної діяльності на рівень ЕСП можливий за виконання таких умов:

- 1) систематичного її здійснення;
- 2) дотримання такої передумови ЕСП як збалансованість, яка проявляється через:
 - визначення оптимального співвідношення між витратами на традиційну (звичайну) діяльність та інноваційну діяльність;
 - врахування інтересів зацікавлених груп, вимог зовнішнього та внутрішнього середовища при відборі інноваційних проектів;
 - узгодження необхідних інновацій із можливими на підставі прогнозування їхніх результатів та можливостей фінансування;
 - впровадження інновацій у всіх функціональних сферах підприємства, що забезпечить їх збалансований розвиток.

Всі різновиди інновацій (продуктові, технологічні, маркетингові, соціальні, науково-дослідні, організаційно-управлінські, соціальні, фінансово-економічні тощо) є тісно пов'язані між собою і здійснення одних, вимагає внесення змін у інші функціональні сфери підприємства. Проте успішність реалізації будь-якого виду інновацій залежить від підготовленості керуючої підсистеми підприємства, рівня її прогресивності. Застосування менеджерами невідповідних вимогам часу та середовища організаційних структур, інструментарію управління тощо перешкоджатиме вчасному та повному досягненню цілей інноваційних проектів. Тому для стійкого розвитку підприємства необхідним є випередження темпів впровадження інновацій в сфері управління порівняно з інноваціями в інших сферах діяльності.

Отже, інноваційна діяльність за рахунок одержання важко передбачуваних результатів несе певні ризики для ЕСП, що полягають у можливості зниження її рівня, або навіть втрати стійкості і банкрутства підприємства. Так, занадто великі витрати на інноваційну діяльність можуть знизити рівень економічної стійкості, тоді як більш істотні позитивні результати від інноваційної діяльності можуть суттєво підвищити її рівень та дозволити підприємству перейти на вищий рівень розвитку. Також вплив на ЕСП здійснюватиме тривалість інноваційного циклу та значимість нововведень для розв'язання існуючих проблем та невідповідностей на підприємстві.

Г.О. Бардиш, У.Б. Гладка, Н.Є. Селюченко
Львівський банківський інститут УБС НБУ

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ КАПІТАЛ, ЯК НАУКОВІ ІННОВАЦІЇ

© Бардиш Г.О., Гладка У.Б., Селюченко Н.Є., 2011

Розвиток економічних систем економічно розвинених країн доводить, що інноваційні процеси відіграють у них вирішальну роль у їх економічному зростанні. Основні акценти там спрямовуються на прискорене вирішення інвестиційно-інноваційного розвитку країн, переходу їх до такої стратегії, що базується на наукових досягненнях, на знаннях, на “ноу-хау”, на інтелектуальному і людському капіталі.

Як показує практика, можливості подальшого економічного розвитку на основі ресурсного зростання з часом вичерпуються. Тоді основним джерелом стає не багатство природних ресурсів, не дешева робоча сила і навіть не фінанси, а сукупність знань, їхнє конкурентне використання й наукові інновації – так званий “інтелектуальний капітал” [1, с.248]. Як економічна категорія інтелектуальний капітал з'явився відносно недавно. “Інтелектуальний капітал” за Томасом Стюартом – це сума усього, що знають працівники компанії і що дає конкуренту перевагу на ринку [2]. Російський вчений Черковець В.Є., досліджуючи праці відомого економіста США Саймона

Кузнеця, навів його висновок, “що саме людство з їх талантами, вмінням та досвідом є найголовнішим капіталом країни” [3]. Людський капітал це наявність навичок, таланту і ноу-хау “співробітників, які необхідні для виконання певних завдань, які необхідні для стратегічного розвитку фірми [4]. Професор Бутнік-Сіверський О.Б., завідувач кафедри економіки, обліку та фінансів Інституту післядипломної освіти Національного університету харчових технологій м.Києва (НУХТ) вважає, що “інтелектуальний капітал – це один із різновидів капіталу, який має відповідні ознаки капіталу і відтворює одночасно властиву лише йому (інтелектуальному капіталу) специфіку і особливості. Як економічна категорія інтелектуальний капітал розглядається з позиції авансової інтелектуальної власності, що під час свого руху приносить більшу вартість за рахунок додаткової власності”[9,с.16-27].

Щодо людського потенціалу, то за тлумаченням “Економічної енциклопедії” за редакцією С.В.Мочерного, - це ступінь втілення в людині природних здібностей, таланту, рівня освіти, кваліфікації, а також у привнесенні доходу [10,с.672].

У економічному розвитку значимість знань зростає, випереджаючи роль засобів виробництва і природних ресурсів. За оцінками Світового банку, фізичний капітал у теперішній економіці формує 16% від загального обсягу багатства країни, природний – 20%, а людський – 64% [1,с.250]. У Японії та Німеччині, людський капітал становить в межах 80% національного багатства [5]. В Україні – менше 10% [11,с.1]. В Україні в середньому за рік надходить близько 35 тис. заявок (в т.ч. 15% від іноземних заявників) та видається понад 25 тис. охоронних документів [8].

Найбільш капіталомістким є інноваційні інвестиції (витрати на освіту (знання) або придбання виробництвом нематеріальних об’єктів), які пов’язані з вкладенням коштів у нематеріальні активи (придбання готової інтелектуальної продукції або її розробку). Саме тому для забезпечення процесу розширеного відтворення визначальної ролі заслуговують інтелектуальні інвестиції як джерело майбутнього добробуту та економічного піднесення. Одним із головних факторів інтелектуального інвестування є наукомістка продукція. Це продукція, яка виробляється наукомісткими галузями, потребує значних витрат (на дослідження та розробку у загальних витратах - не менше 3,5-4,5%), прогресивного у науково-технічному плані виробничого апарату, кваліфікованого кадрового потенціалу дослідників і робітників [1,с.220].

Сьогодні світовий ринок наукомісткої продукції оцінюють у 2,5-3 трлн. дол.США . Він розвивається швидкими темпами: так, упродовж 1980-2000рр. загальний обсяг продажу зріс більше ніж у п’ять разів. Провідні позиції (дві третини виробництва й торгівлі) на ринку утримують країни “великої сімки”, зокрема: США – 20%, Японія – 12-14%, Німеччина – 10%. Частка української наукомісткої продукції становить 0,01%, що не відповідає науково-технічному потенціалу України та провідним тенденціям розвитку сучасної економіки [5].

На сьогодні найактуальнішим питанням є фінансування інтелектуальних інвестицій, які можуть здійснюватися за рахунок: бюджетних асигнувань і коштів державних виробництв, приватнопідприємницького капіталу, спонсорських коштів, субсидій окремих фірм чи приватних осіб [1,с.253]. Закон України “Про наукову і науково-технічну діяльність”[6,ст.34] встановлює, що одним з основних важелів здійснення державної політики у сфері наукової та науково-технічної діяльності є бюджетне фінансування. В Законі йдеться про те, що “держава забезпечує бюджетне фінансування наукової та науково-технічної діяльності (крім видатків на оборону) у розмірі не менше 1,7% ВВП України”. Фактичні обсяги фінансування з державного бюджету є значно меншими. У 1990р. вони становили 2,6% від ВВП України, у 1995р. – 0,45%, у 2000р. – 0,36%, у 2003р. – 0,4%, у 2006р. – 0,37%, у 2009р. – 0,37%, а у 2010р.- 0,43% (% від ВВП розраховано авторами). За останні роки рівень фінансування науково-дослідних та дослідно конструкторських робіт (НДДКР) в Україні впритул наблизився до рівня видатків СРСР на початку 1950-х років [7,с.8]. За даними, оприлюдненими експертами Інституту економічного прогнозування НАН України, з близько 40 тис. науково-технічних розробок, що виконуються в Україні щороку, у виробництво впроваджується лише 16%. При цьому сумарне фінансування однієї розробки становить у середньому 15-30 тис.грн.[1].

Врегулювання прав на інтелектуальну власність, що утворюється з бюджетних коштів, особливо важливе для удосконалення зв'язків між науковими установами та промисловістю, встановлення єдиного “інноваційного ланцюжка”. За різними оцінками, в Росії використовується від 8-10% інноваційних ідей і проєктів, у Японії – 95%, у США – 62%. Це говорить про те, що вироблення чіткого механізму закріплення прав на інтелектуальну власність із подальшою комерціалізацією її об'єктів важливе для формування національної інноваційної системи[1,с.256-257].

1. Карпуть І.Н. Державна інвестиційна політика та механізм її реалізації: монографія / І.Н.Карпуть - Львів: РВВ НЛТУ України.- 2011. – 348 с. 2. Patrick H. Sullivan (2000); *Value-driven Intellectual Capital; How to convert Intangible Corporate Assets into Market Value*. Wiley, Page 238-244. 3. Черковець В. Категорія “Человеческий капитал в общей экономической теории: исторический взгляд и содержательное определение. - Российский экономический журнал.- 2009.- №7-8”. Abhijit Talukdar *What is Intellectual Capital? Founder, Attainix Consulting info@attainix.com.- Page 1* [електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.attainix.com/ Downloads/ WhatIsIntellectual Capital.pdf](http://www.attainix.com/Downloads/WhatIsIntellectualCapital.pdf). 4. Федулова Л.І.Інноваційна економіка: підручник / -К.:Вид-во “Либідь”, 2006. – 480 с. Закон України “Про наукову і науково-технічну діяльність” Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, N 12, ст.165. Із змінами, внесеними згідно із Законами N 2261-IV від 16.12.2004. 5. Інноваційний розвиток в Україні: наявний потенціал і ключові проблеми його реалізації / Аналітична доповідь Центру Разумкова/ Журнал «Національна безпека і оборона» №7, 2004. с.2-25 / [електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.uceps.org/additional/ analytical_report_ NSD55_ukr.pdf](http://www.uceps.org/additional/analytical_report_NSD55_ukr.pdf). 6. Концепція розвитку державної системи правової охорони інтелектуальної власності на 2009-2014 роки / Офіційний веб-портал Державної служби інтелектуальної власності / [електронний ресурс]. – Режим доступу: www.sdip.gov.ua. 7. Бутнік-Сіверський О.Б. Інтелектуальний капітал: теоретичний аспект / Науково-практичний журнал “Інтелектуальний капітал” 2002. – №1. - С. 16-27. 8. Економічна енциклопедія у трьох томах. Том. 1 / Редкол. С.В.Мочерний (відп. ред.) та ін. – К.: Видавничий цент«Академія», 2000. – 864 с. 9. Бутнік-Сіверський О.Б. Трансформація інтелектуальної власності в інноваційний продукт / Журнал “Теорія і практика інтелектуальної власності” / [електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.ndiiv.org.ua/ua/library/view-transformatsija-intelektualnoji-vlasnosti vinnovatsiynyy-produkt.html](http://www.ndiiv.org.ua/ua/library/view-transformatsija-intelektualnoji-vlasnosti-vinnovatsiynyy-produkt.html) - Науково-дослідний інститут інтелектуальної власності національної академії правових наук України.

Н.О. Безнощенко

Одеський національний політехнічний університет

ЗАВОДСЬКИЙ СЕКТОР НАУКИ, ЯК СКЛАДОВА ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ІННОВАЦІЙНОЇ СТРУКТУРИ

© Безнощенко Н.О., 2011

Ключова роль інноваційного фактора в процесі економічного росту більшості країн світу реалізується на сучасному етапі через систему державних технологічних пріоритетів. Доля технологічних інновацій в об'ємі ВВП розвинутих країн складає від 70 до 90 %. В той же час сфера впливу наукоємних технологій обмежується не тільки економічною системою, зокрема, такими її важливими характеристиками, як ВВП, об'єми промислового виробництва, зайнятість, продуктивність праці персоналу і технологічне обладнання, але й системного управління інноваційними процесами безпосередньо на промислових підприємствах. Україна належить до тих країн, чий